

हाम्रो पत्रिका

HAMRO PATRIKA VÅR AVIS

ORGAN FOR NORGE-NEPAL FORENINGEN

NR. 1, MARS 2018

ISSN 1891-0920

INNHold

Nytt fra styret

- Årsmøte 4. april 3
- Minneord om Albert Kolstad 4

Siden sist i Norge

- Lanserte reisebok om Nepal 6
- Temamøte om flom og klimaendringer 8

Siden sist i Nepal

- Ny statsminister 12
- Korrupsjon 13
- Dokumentarfilmfestival 14
- Trekking for funksjonshemmede 15

Temaartikler:

- Om å samle på dansemasker 16
- Nepal Tatoo Convention – gathering artists 24

Forsiden: LAMA BAJA, Buddhist monks blessing on the first day of Nepal Tattoo Convention

Foto: Dipit Raz

Hamro Patrika (HP) sendes med e-post til medlemmer som har betalt kontingentn.

Med et nummers forsinkelse legges HP ut som et pdf fil på Norge-Nepal foreningens hjemmeside: www.norge-nepal.no.

Kontingenten betales til konto **6011.06.71221**.

Enkeltmedlem kr. 175, familie kr. 225, organisasjon kr. 350.

Usikker på om du har betalt kontingenten?

Kontakt kasser Smita Malla: smitamalla@hotmail.com

NYTT FRA STYRET**Valget i Nepal – temamøte 4. april**

Etter årsmøtet, som starter kl. 18 på Batteriet, inviterer foreningen til temamøte kl. 19 – om valget i Nepal.

2015 fikk Nepal en grunnlov på plass, som konkluderte med at Nepal skulle få en føderal struktur. Nye geografiske linjer er dratt, og de første lokalvalgene på tyve år er nå avholdt. Nå skal tusenvis av lokalt valgte representanter brette ermene opp og ta tak i de lokale utfordringene, og lokalbefolkningen kan endelig holde de politiske representantene til rette. Hva nå?

Innleder er Aina Grødahl, styreleder i Norge-Nepalforeningen og ansvarlig for Utviklingsfondets Nepal-program

FOTO: Utviklingsfondet

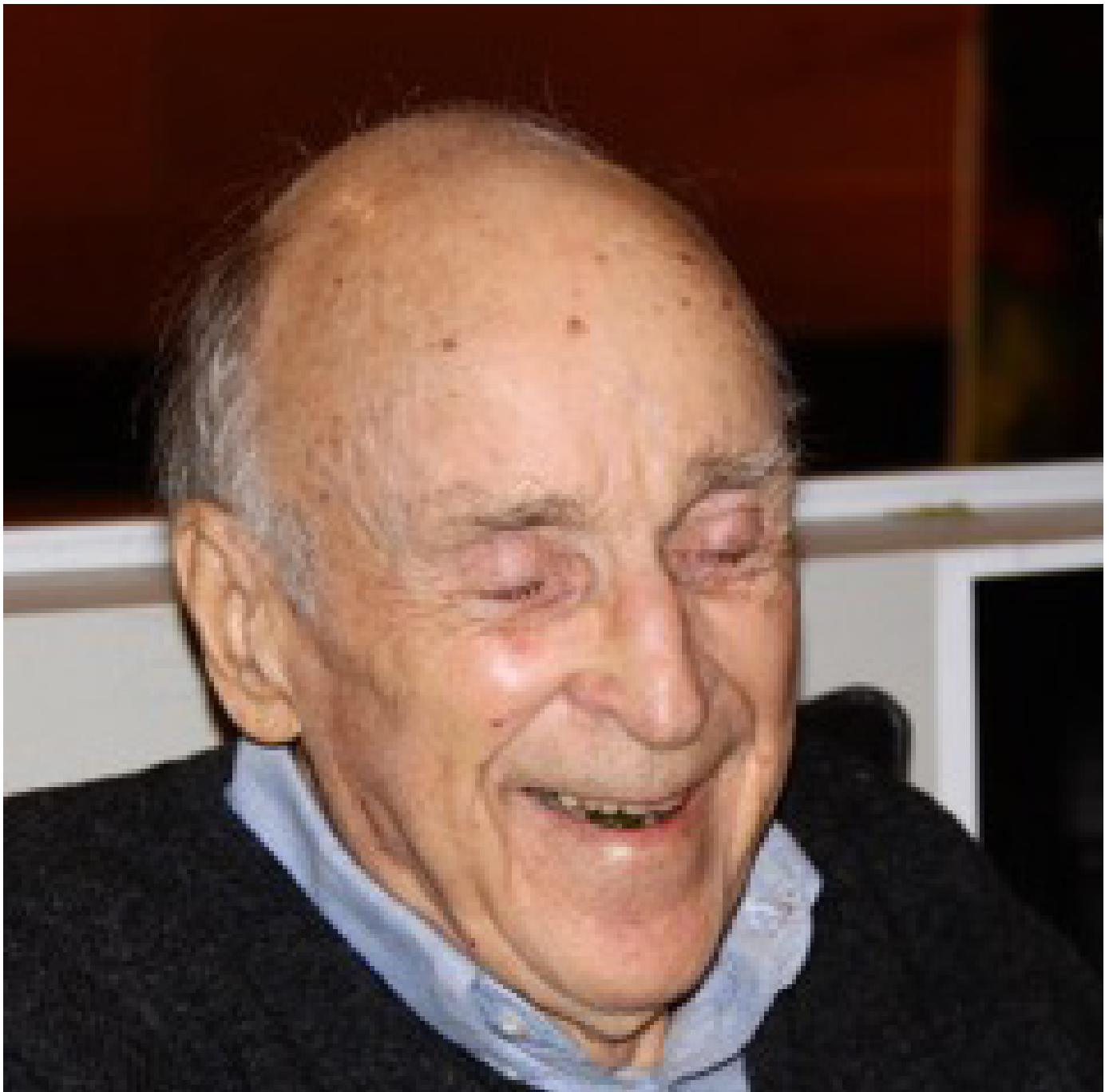
NYTT FRA STYRET**Albert Kolstad, en av Norge-Nepalforeningens stiftere, er død**

Albert Kolstad døde 3. juli, nesten 88 år gammel.

Gjennom sitt lange liv arbeidet Albert Kolstad i flere land. For Nepal var han en trofast og ekte venn. Hans øyehelseekspertise har gitt titusener av blinde synet tilbake.

Som øyelege begynte han i sin fars og farfars praksis i Oslo, deretter ble han ansatt på Ullevål sykehus. Men, så fristet utførelser i utlandet; i Tanzania, Sudan og på Seychellene. I 1979

ønsket Verdens Helseorganisasjon (WHO) å gjøre en innsats for de blinde og folk med øyesykdommer i Nepal. Albert Kolstad ble valgt til å utarbeide protokollen som skulle brukes for å kartlegge årsaker til blindhet i Nepal. Med permisjon fra Ullevål sykehus gikk han i gang med oppgaven, og i 1980-81 besøkte flere team over 100 steder i Nepal og registrerte opplysninger fra mer enn 40.000 personer. Det viste seg at grå stær var den viktigste årsaken til blindhet.

NYTT FRA STYRET

Dette var bakgrunnen for etableringen av Geta øyesykehuset som ligger 12 kilometer nord for Dhangadi i sørvestlige Nepal, ikke langt fra grensen til India. Med midler fra WHO og forretningsmannen Finn Lie ble det kjøpt en tomt og byggingen startet høsten 1981. Et år senere var fem enkle hus på plass. Geta sykehuset har i sannhet vært en suksess: I 2009 fortalte Albert Kolstad at det i 1982 ble utført 269 inngrep, i 2007 var antallet økt til 16.889. Kolstad bidro også til etableringen av Rapti Eye Hospital i Rachhachaur like utenfor den lille byen Tulsipur i Dang, også dette sørvest i Nepal. Begge sykehusene er fortsatt i drift, og selvbærende.

Alberts hjerte sto nærmest de svake og fattige, folk med minoritetsbakgrunn, de undertrykte gruppene i samfunnet. Han var en sterk tilhenger av ikke-kommersielle helsetjenester. Ved hjelp av enkel teknologi som ga like gode resultater, ville han gi også de svakeste gruppene tilgang til helsetjenestene. Det var nettopp slik hjelp Nepal hadde behov for.

I 2008 fikk Albert Kolstad Kongens fortjenestemedalje i sølv for arbeidet blant og for blinde i Sør-Sudan, Nepal, Eritrea og Laos. Under en seremoni i Norges Blindeforbund ble Kolstad betegnet som en utypisk øyelege og en Petter Smart når det gjaldt tekniske løsninger.

I en tid da færre kjente så godt til Nepal som i dag og man kunne telle antall nepalinteresserte i Norge på fingrene, stiftet Albert Kolstad, i samarbeid med blant andre Hem Gurung, Norge-Nepalforeningen.

Hem forteller:

– Nærmere slutten av syttitallet ble jeg kjent med finansmannen Kåre Græsdal, som var Generalkonsul for Nepal. Samtaler med ham handlet ofte om hvordan Norge kunne hjelpe Nepal via bistandssamarbeid. Dr. Albert Kolstad hadde på det tidspunktet allerede jobbet i Nepal som øyehelsespesialist for WHO. Han ga sterkt uttrykk for at Nepal trengte mer hjelp. Da det ble kjent at Stortinget skulle utvide antall

samarbeidsland for norsk bistand og Nepal ble trukket fram i media, fant en gruppe ildsjeler med interesse for Nepal sammen. Gruppen bestod av nordmenn som allerede jobbet i Nepal, som Albert Kolstad, noen UD-ansatte (Jon Dag Hutchison), Græsdal og meg, Hem.

Tross lobbying for Nepal opp mot politikere, ble det flertall for Nicaragua i Stortinget, og Nepal ble dessverre ikke valg til samarbeidsland for norsk bistand i første omgang. Men, idéen og behovet for en møteplass for oss som var interesserte i Nepal, var født. Den 23. august 1984 kom flere med interesse for Nepal sammen for, som det står i møtereferatet, «å diskutere og eventuelt danne et styre med tanke på å stifte en vennskapsforening mellom Norge og Nepal». Den offisielle stiftelsen skjedde noen dager senere, den 4. september, med Albert Kolstad som leder av et interimsstyre. Interimsstyret utformet innen kort tid forslag til foreningens formål og vedtekter, vervet medlemmer og inviterte til møte der foreningen ble konstituert og Albert enstemmig valg til NNFs første leder.

I 2014 holdt Norge-Nepalforeningen et 30 års jubileumsmøte. Albert var invitert for å fortelle om stiftelsen av NNF og om sitt faglige arbeide i Nepal. Han kalte sitt jubileumskåseri "Small was beautiful." Han advarte NNF mot å vokse seg stor (noe som vel heller ikke er så sannsynlig). Han var glad for at Geta-sykehuset i Dhangadi inntil 2014 hadde operert omkring 300.000 pasienter, men samtidig var han lite begeistret for den kraftige utvidelsen av sykehuset med store bygninger – "det blir for anonymt", sa Albert.

Norge-Nepalforeningen er takknemlig for alt som Albert Kolstad har gjort for NNF og, ikke minst, for tusenvis av nepalere. Vi lyser fred over hans minne.

Marit Bakke og Hem Gurung på vegne av Norge-Nepalforeningen

SIDEN SIST I NORGE**Lanserte «Adventures in Nepal» på Litteraturhuset**

Reiser med sykkel, med barn, vanskelig, lett og på nye stier og måter i Nepal. Det vil Norge-Nepalforeningen oppmuntre til. Vi trakk fullt hus da «Adventures in Nepal» ble lansert på Litteraturhuset i Oslo 25. januar, 2017.

Ann-Helen Selle Oppdal, Marit Bakke, Olav Myrholt, Anu Amundsgård, Øyvind Amundsgård, deres sønn og Rajeev Rai med nytutgivelsen.

Forfatter Marit Bakke (venstre bilde) og forfatter Olav Myrholt (ovenfor) fortalte om hvordan boka er blitt til.

SIDEN SIST I NORGE

100 mennesker møtte opp og fylte sal Nedjma til randen. Temaet reiser til Nepal engasjerer. Forfatterne Marit Bakke og Olav Myrholt innledet om boka, Anu og Øyvind Amundsgård fortalte om reiser med barn i Nepal, Rajeev Rai fortalte om guidete sykkelturner med ulike vanskelighetsgrader og Ann-Helen Selle Oppdal fortalte om velværeturisme. Til sammen viste de hvor bredt spekteret av typer reiser og opplevelser i Nepal kan være.

Over 100 medlemmer og andre interesserte møtte frem for å høre om mulighetene for etiske, annerledes, spennende og vakre reiser og opplevelser i Nepal.

SIDEN SIST I NORGE**Hvordan tilpasse seg klimaendringer i Norge og Nepal**

Norge-Nepalforeningen inviterte til åpent medlemsmøte på Litteraturhuset i Oslo 26. oktober 2017 med foredrag og panelsamtale om flom og klimaendringer.

Av Ragnhild Krogvig Karlsen

Høsten 2017 var nyhetsbildet, både i Norge og ute i verden preget av flomkatastrofer. Storm og flom USA i august fikk mest oppmerksomhet i mediene her hjemme, samtidig som minst 1200 omkom i flom i India, Nepal og Bangladesh. 40 millioner mennesker i Sør-Asia var rammet. En tredel av Nepal var oversvømmet. Viktige rismarker og 200.000 hus ble ødelagt. Senere på høsten møtte norske kommuner pårødt flomvarsel fra NVE, og forsikringsselskapene mottok tusenvis av flomskademeldinger.

Vi tok utgangspunkt i Norge og Nepal. Hvem rammes særlig, og hvorfor? Hvordan skal vi møte utfordringene? Hjelp og forebygge? Kan vi trekke noen paralleller mellom Norge og Nepal?

Økt nedbør og flomfare

Regnfall, snøfall, bresmelting og grunnvann er ulike årsaker til flom. Både Nepal og Norge kan vente seg en oppvarming fremover. Klimasonene vil flytte seg. En oppvarming på fire grader, vil for eksempel bety at Geilo får Drammens klima. Nedbøren vil øke frem mot

midten av århundret. Det blir ikke nødvendigvis oftere regn, men når det først regner, kommer det mer vann. Det blir mer regn, fordi varm luft kan holde på nedbør. Da øker flomfaren. Når nedbøren øker, øker også sannsynligheten for ulike typer skred, jord og våtsnøskred.

-Noen steder blir det mer flom, mens det

SIDEN SIST I NORGE

andre steder blir mindre. Særlig i vassdrag øker flomstørrelsen, i vassdrag langs kystsonen, i byer og tettsteder. I Finnmark, derimot, blir snøsesongen kortere, og snøsmelteflommen mindre. Det vi må tilpasse oss, er særlig regnflommene, ikke snøsmeltingsflommene. Jeg antar at disse prinsippene også gjelder i Nepal, sa Irene Brox Nilsen, hydrolog og ansatt ved Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE).

Tilpasning til flom i Norge og Nepal

I NVE jobber Brox Nilsen blant annet opp mot fylkeskommunene for å gjøre det norske samfunnet mer tilpasset klimaendringene. I Nepal jobber organisasjonen ICIMOD med klimatilpasning. Dette er noen av virkemidlene:

Kartlegging: Det er viktig å vite hvor fareområdene er. NVE lager flomsonekart. Kartene viser blant annet hvilke områder som blir oversvømt i en flomsituasjon, og er gode verktøy i arealplanlegging.

Arealplanlegging: Det viktigste virkemiddelet man har for klimatilpassing.

Sikringstiltak i eksisterende bebyggelse.

Varsling: NVE varsler flom og skredfare (både jord- og snøskred) på Varsom.no. Nepal har også flomvarsling. Denne var i aktiv bruk under flommen i august. For å kunne varsle, må vannføringen i elvene overvåkes. Brox Nilsen understreket at vel så viktig som at det varsles, er at kommunikasjonen er tydelig. Språket man bruker bør være lett å forstå for alle. NVE bruker for eksempel fargekoding for høy eller lav risiko.

Beredskap i krisesituasjoner: I Norge er vi gode på beredskap. I Nepal var det f.eks. varsling, men å kommunisere ut beredskap gikk ikke like godt.

Noen råd for Nepal kan være å utvide flomvarslingstjenesten de allerede har. Beredskapen lokalt kan styrkes, og kunnskap om klimaendringer bør brukes planleggingen av ny bebyggelse. God arealplanlegging kan

forebygge skader, og det er viktig å ikke bygge i flomsonen.

Matsikkerhet – utfordringer og muligheter

Tor Halfdan Aase, professor i geografi fra Universitetet i Bergen og ved CICERO, er med i *HICAP prosjektet: The Himalayan Climate Change Adaption Program*. Han er også redaktør for en nylig utkommet bok om Nepal og klimatiske utfordringer. På Litteraturhuset 26. oktober, snakket han om en dynamisk tilnærming til klimaendringer som har betydning for matsikkerhet.

Jordbruket vil endre seg med global oppvarming, og Aase mener dette passer godt med en innstillingen folk i Nepal allerede har, nemlig å endre seg og tilpasse seg det ofte utfordrende klimaet, eller utfordringene som kommer av at klimaet endrer seg.

Tre områder i Nepal – ulike scenario

Aase skisserte en ulik utvikling for klimasonene i Nepal.

High Himalaya, der det er tørre områder, som for eksempel nord i Mustang, er helt avhengige av vannet som kommer fra lavereliggende breer.

-På grunn av klimaoppvarming, har folk etterhvert begynt å dyrke i dalbunnen. Før var ikke dette mulig, fordi det i løpet av dagen er så kort tid med direkte sollys der. I fremtiden, hvis temperaturen øker, vil det kanskje bli mulig å dyrke også på nordsiden av dalen, fortalte Aase.

I lavlandet i Nepal, foregår det allerede slik. Det dyrkes på skyggesiden, mens det er for tørt på solsiden.

Middelhills, som er kjerneområdet i Nepal og ligger på 2500 meter over havet, har andre utfordringer enn høyfjellsområdene. Innen år 2100 vil det ikke skje så store endringer i vanntilgang, men temperaturen vil øke. Dette vil gi mer nedbør i form av regn enn snø, som raskt vil renne ned i dalen. Det blir mindre vann igjen til bøndene som dyrker høyt opp, og er

SIDEN SIST I NORGE

avhengig av tilsig.

-En løsning kan være å samle vann i plastikkdunker, sa Aase.

Han fortalte at jordbruket samtidig kan komme til å bli mer mangfoldig:

-Foreløpig dyrkes potet, bygg, mais, bønner og neper. Grensen for hirse er i dag 2150 meter, men i 2050 kan det bli mulig å dyrke hirse i Midhills i Nepal. Sopp og kiwi er blant det som allerede er blitt mulig der nå.

Sletten er det området som vil få de store flom- og rasutfordringene. Hyppighetene av de ødeleggende flommene vil øke. I 2012 ble halvparten av den dyrkede marken ødelagt av flom. Matsikkerheten ble redusert fra 92 % til 64 %. Befolkningsøkningen fører samtidig til at folk flytter til disse områdene, som har ledig plass nettopp på grunn av at det er flomutsatt.

Noen kloke regler for tilpasningsdyktig jordbruk:

- Den gården som dyrker mest, er den som ligger høyst.
- Fleksibilitet er viktigere enn optimalisering. Det gir størst matsikkerhet for bøndene.
- Den mest fleksible gården, er den som ikke bruker all jorden sin.

Kvinnene er viktige, ikke bare gjør de mer, men de beslutter også mer av det som foregår på gården. Det betyr at et av de konkrete tiltakene, blir å gi flere av disse herredsagronomutdanning. Alle herredsagronomene er i dag menn.

-En bærekraftig nasjonal landbrukspolitikk må også ha politikere som ikke ser statisk på måten arealet er delt inn i landbruk og nasjonalparker, mener Aase.

Paneldeltakere: F.v. Tor Halfdan Aase, Per Andersen, Marit Erdal, Smita Malla og ordstyrer Aina Grødahl. Foto: Kristine Vinje.

SIDEN SIST I NORGE

Flere innlegg og paneldebatt

Aina Grødahl inviterte flere deltakere opp på scenen til panelsamtale.

Marit Erdal, fungerende daglig leder i menneskerettighetsorganisasjonen FIAN Norge snakket om Terai der folk særlig er rammet. Hun var ekstra bekymret for konsekvensene av Border Security Road som India bygger. Organisasjonen FIAN arbeider for å sikre rettighetene til menneskene som bor i området.

-Det bygges ikke nok kulverter. Vi jobber også for at slusene i dammen skal fungere, slik at de ikke ødelegger på nepalsk side. Mange steder det skulle ha vært avlinger, har flommen rammet år etter år, jorda blir leirete og ikke lenger dyrkbar, fortalte hun.

Peter Andersen, Førsteamanuensis ved Institutt for geografi ved Universitetet i Bergen (UiB), tok

også opp betydningen av å satse på kvinnene og spore til optimisme.

-Man har fått mer voksenopplæring og mødre deltar i skolekomiteer. Vi begynner å få noen resultater. Det betyr at de stemmer i valget og engasjerer seg i politikken.

Andersen pekte samtidig på at det mangler flere inkluderende institusjoner som gjør noe med hensyn til klimatilpasning. Korrupsjon ødelegger mye.

Smita Malla, geolog og styremedlem i Norge-Nepalforeningen har arbeidet for ICIMOD i Nepal og fortalte om sine erfaringer. Det ble en spennende og innsiktsfull debatt på scenen. Slik fikk foreningen satt temaet flom, ekstremvær og klimaendringer på dagsorden.

SIDEN SIST I NEPAL**Ny statsminister i Nepal 15. februar**

Khadga Prasad Sharma Oli (populært kalt KP Oli) er Nepals nye statsminister, den 41. i rekken. Han overtok posten 15. februar etter Sher Bahadur Deuba fra Nepali Congress. Oli er leder for Communist Party of Nepal.

Oli ble født i 1952 i distriktet Terathum, og gikk senere på skole i Japha helt sørøst i Nepal. I 1970 ble han medlem av det kommunistiske partiet i Nepal og drev politisk undergrunnsarbeid, mens kongemakten slo ned på kommunistbevegelsen. Oli tilbrakte 14 år i fengsel for sitt engasjement i radikal politikk, men har dreiet mot høyre de siste tjue årene, skriver Al Jazeera.

Han ble valgt inn i parlamentet i 1991, 1999, 2008 og i 2013. Videre tjente han som Minister of Home Affairs fra 1994 og utenriksminister fra 2007. Fra 2014 har han vært leder av kommunistpartiet.

Kilde: Al Jazeera

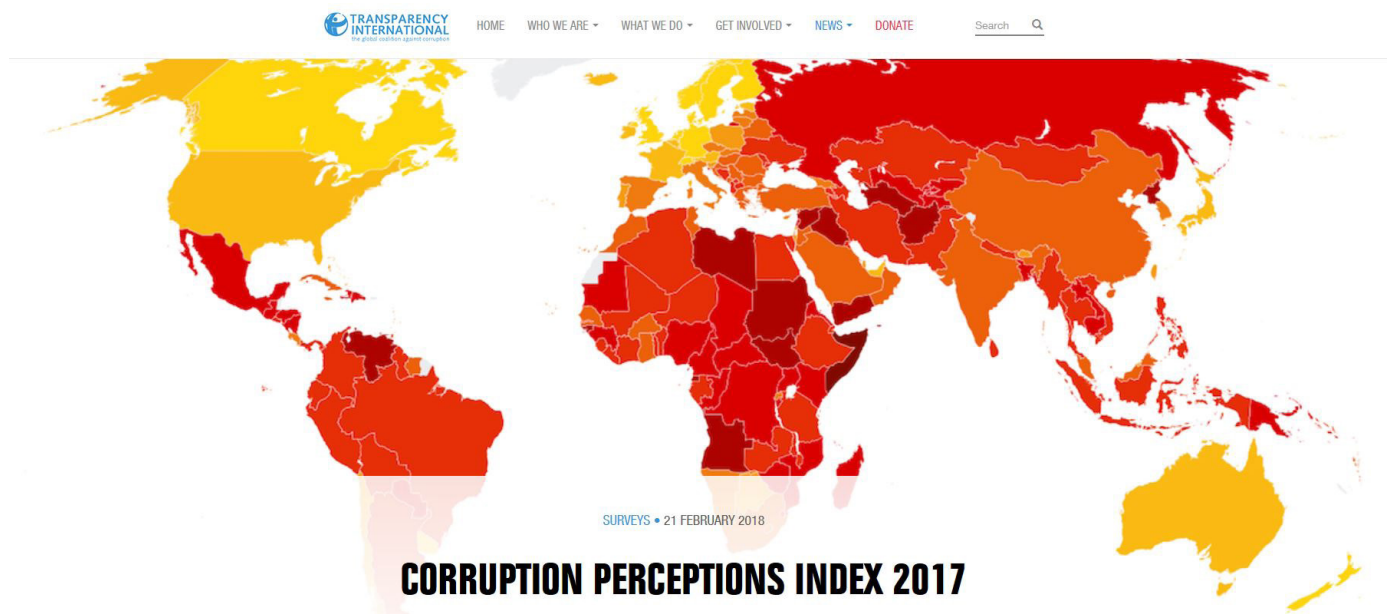

Bilde kilde: nepalkhabar.com

SIDEN SIST I NEPAL**Tredje mest korrupte land i Sør-Asia**

Nepal har gjort tilsynelatende fremskritt i bekjempelsen av korrupsjon. Landet rykker opp fra 131 til 122-plass organisasjonen Transparency Internationals årlige undersøkelse på verdensbasis. 180 land deltar. Blant landene i Sør-Asia gjør Nepal det bedre enn Bangladesh og Afghanistan, mens Butan har minst korrupsjon. Men, det er mye som gjenstår for de nyvalgte styresmaktene i Nepal - både nasjonalt og i de nye provinsene og kommunene, for Nepal får bare 31 poeng på en skala fra 0 til 100.

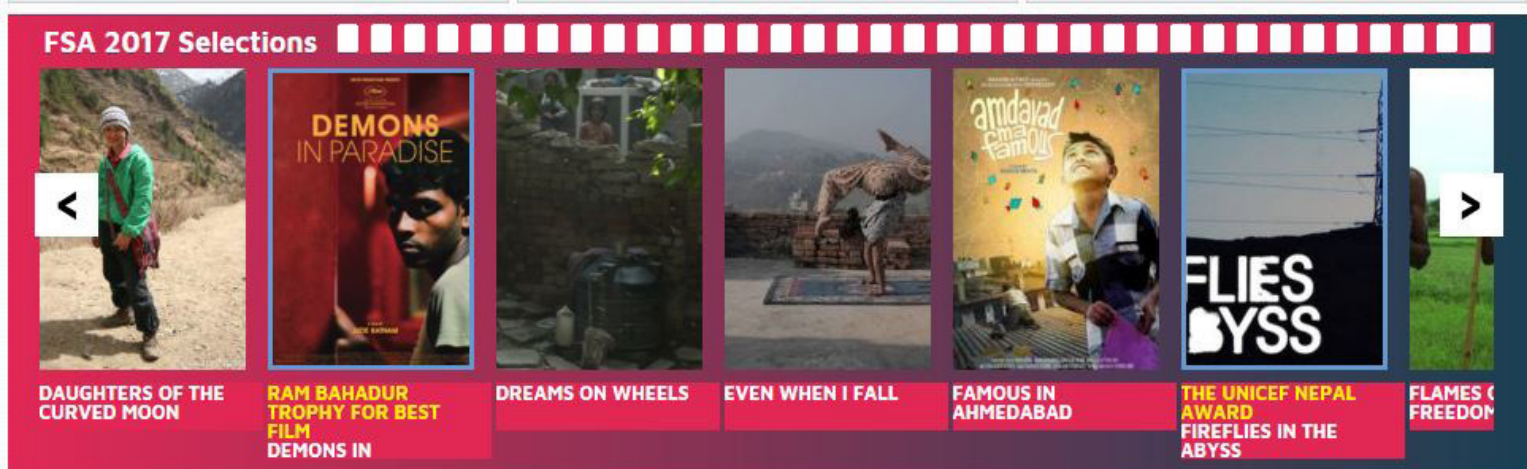
Indeksen CPI (Corruption Perception Index) er satt sammen av ulike uttrykk for korrupsjon, slik organisasjonene The World Bank (WB), the World Economic Forum (WEF), Global Insight, Bertelsmann Foundation, World Justice Project (WJP) and Varieties of Democracy Projects (V-DEM), beskriver og måler det.

Organisasjonen Transparency International Nepal har tidligere pekt på at målingene tydelig viser sammenhengen mellom korrupsjon, sosial økonomisk ulikhet og ulike fordeling av makt. Dette er tre forhold som gir næring til hverandre i en ond sirkel.

Til sammenligning ligger Norge, Finland og Sveits i 2017 på en delt 3. plass, mens New Zealand topper indeksen med aller minst korrupsjon. Perfekte er ingen, derimot. Ikke ett land har fått 100 poeng – og kan kalles fritt for korrupsjon.

Kilder: Kathmandu Post og Transparency International

SIDEN SIST I NEPAL**Dokumentarfilmfestival for 20.gang**

2.-5 november, 2017 ble dokumentarfilmfestivalen Film Southasia arrangert i Yalamaya Kendra i Patan. 63 filmer fra Nepal, India, Pakistan, Afghanistan, Sri Lanka, Bangladesh and Burma ble vist. Det er 20. gang festivalen arrangeres, og dokumentarfilm står etterhvert høyt i kurs for publikum i en kulturhovedstad som Kathmandu, forteller festivaldirektør Mitu Varma til Nepali Times.

-These days we have a dedicated audience in Kathmandu who wait for the fesitval, are willing to pay and fill up halls to watch documentaries. This rarely happens in other venues."

Festivalen har en moderorganisasjon og jury som plukker ut film for visninger som dette i helse Sør-Asia-regionen. Målsetningen er både å underholde og sette lys på aktuelle tema, og vise mulighetene som ligger i å fortelle med dokumentarfilmmediet. Det er en mulighet for både etablerte og nye filmskapere å få vist filmene sine og utvikle sjangeren.

Kilde: Nepali Times

SIDEN SIST I NEPAL**Trekking for funksjonshemmede**

I slutten av mars 2018 åpner den første trekkingruten i Nepal spesielt tilrettelagt for funksjonshemmede. Ruten er på 1,3 kilometer, og vil bli innviet i forbindelse med den tre dager lange International Conference on Accessible Adventure i Pokara.

-Accessible Tourism åpner for et stort utnyttet potensial, sier Deepak Raj Joshi, Chief Executive Officer i Nepal Tourism Board.

Konferansen samler rundt 75 personer fra

Nepal og rundt 50 fra andre land. De vil diskutere det pågående arbeidet med å gjøre ulike turistmål og tjenester tilgjengelig for alle uavhengig av den enkeltes fysiske begrensninger og alder.

-Den nye ruten ved Pokara er laget for et nytt segment reisende som tidligere ikke har kunnet forestille seg trekking, sier Joshi til Kathmandu Post.

Kilde: Kathmandu Post

FOTO: Kathmandu Post

TEMA: DANSEMASKER**Om å samle på dansemasker**

Tilfeldighetene la til rette for at jeg ankom Nepal i akkurat passe tid til å kunne delta på tibetansk nyttårsfeiring. Jeg var så heldig å få være med på Cham-dansene i et kloster ved Bodnath. Slik ble jeg introdusert for de fantastiske maskene.

Av Jan Karlsen, professor emeritus UiO

Bruk av masker ved oppføring av teaterstykker har lang tradisjon. Sannsynligvis fordi man dermed kunne stimulere fantasien til tilskuerne og samtidig fremstille kjente personer, guder, fabeldyr og fantasifigurer, for å illustrere gamle historier og religiøse/filosofiske motiver. I Asia lever denne tradisjonen godt og de fleste land bruker masker i både folketradisjonelle og i religiøse festivaler. Nepal, som har mange forskjellige nasjonaliteter, har et særlig rikt utvalg av teatermasker (eller bedre kalt dansemasker).

Det er kanskje særlig de dansemaskene som brukes i Cham-dansene som gjør størst inntrykk. Opprinnelsen til bruken av maskene er ikke lett å spore tilbake i tid,

men man mener at cham-dansene ble startet ved innføringen av buddhismen i Tibet.

Bakgrunn – en kamp for buddhisme

Kong Srong btsan sgam po (Songtsen Gampo) regner man med innførte buddhismen til Tibet ca. år 640 e.Kr. Det var også han som har fått æren for det tibetanske alfabetet. Etter 640 fulgte en periode med maktkamp mellom tilhengere av Bön-troen og tilhengere av buddhismen. Deretter ble buddhismen igjen støttet av Kong Trishong Detsen 760-770 e.Kr. som også bygget det første buddhistiske klosteret i Tibet (i Samye). Da det ble en intern maktkamp mellom tilhengere av Bön-religionen og buddhistene tok det tid før klosteret i Samye ble ferdig. Kong Trishong Detsen inviterte Shantarakshita fra Nepal for å hjelpe til med klosterbyggingen. Etter mye om og men ble Shantarakshita sendt tilbake til Nepal. Da klosteret i Samye tok lang tid på å bli ferdig ble Shankarakshita sendt bud på nok en gang og denne gangen tok han med seg forsterkninger, en kjent demonutdriver Padmashambhava og en nepalesisk byggkyndig fra Nepa, I til Samye for å hjelpe til med byggingen av klosteret og jage de onde ånder som ville forhindre byggingen vekk. Padmasambhava jaget åndene avgårde ved hjelp av dans, og klosteret ble ferdig. Vanskelighetene for buddhistene i Tibet var ikke over enda. Ca.100 år senere fikk man en stor tempelbygger i kong Setsug Detsen og hans innflytelsesrike statsminister Lhung Palgye Jonten som støttet buddhismen. Setsug Detsens etterfølger, Tritsug Detsen (Ralpachen - den langhårede), fortsatte tempelbyggingen, men hans ministere som ikke likte buddhismens innflytelse klarte å drepe kongens statsminister

MASKE I LÆR: Lærmaske kjøpt i Boudnath, Kathmandu.

Foto: Jan Karlsen

TEMA: DANSEMASKER

for å stoppe buddhismen. Kongen ble så satt til side av sin bror Darma Wudunten (Darma Lang – oksen) som gjorde det han kunne for å stoppe buddhismens innflytelse. Abbeden av det største tibetanske klosteret, Samye, så det som sin plikt å stoppe dette ved å drepe Darma Lang. Abbeden, Lhalung Palgye Dorje, klarte å komme nær kongen og drepe ham med en pil og deretter unngå å bli fanget selv ved å farge sin hvite hest svart med aske og selv bruke en jakke han kunne snu. Etter å ha drept kongen vasket han hesten og snudde og vrent sin jakke og kom seg unna.

Cham-dansene har ofte innslag fra Padmasambhavas demonutdrivelse og fra

historien med Lhalung Palgye Dorje, som «reddet» buddhismen i Tibet. Man regner med at de fleste cham-dansene stammer fra Padmasambhava-besøket i Tibet og er en tilpasset versjon av hans danser.

Dansenes innhold – hva handler de om?

Dansene vil ha innslag av den historiske fortellingen om Lhung Palgyi Jonten og noen av momentene i teaterdansene kan være fra den opprinnelige Bön-religionen. Ordet cham er av tibetansk opprinnelse. Det betyr dans og er egentlig betegnelsen på en rekke forskjellige danser. De ble avholdt en gang om året. Munkene forberedte seg i uker før

MASKER I TRE: Dansemasker i tre fra Thimpu, Sikkim. (Foto: Jan Karlsen)

dansefestivalen. Ikke alltid danses det med masker. F.eks. er «The Black Hat dance» utført av munkers uten masker. Regien av de buddhistiske cham-dansene følger gammel tibetansk tradisjon og kan følges i Nepal, Sikkim, Ladakh, Zaskar, Bhutan Tibet og Mongolia hvor man har store buddhistiske klostere og

hvor cham-dansene utføres en gang i året, ofte i forbindelse med Losar, tibetansk nyttår.

Maskedansene kan illustrere hvordan menneskene kan fri seg fra onde tanker. Cham-dansene skal ikke bare "rense" menneskene, men også den verden vi lever i. De kan også være en gammel historie som illustreres i

TEMA: DANSEMASKER

en teaterforestilling. . Dansene ble brukt i religionsøymed eller for å illustrere en historisk hendelse og er det vi vil kalle et danseteater. Etter hvert som flere og flere turister deltar i festivalene, vil festivalene endre karakter og blir mer en organisert underholdning og egentlig noe annet enn den opprinnelige

meningen. Den opprinnelige hensikten med dansene vil dermed langsomt forsvinne.

Maskene illustrerer også forskjellige gamle historier, tradisjoner og stammer fra en tid med årlige festivaler i de forskjellige klostrene som samlet innbyggere fra fjern og nær til sosialt samvær og åndelig berikelse. Man finner

FEM HODESKALLER: Typisk maske av Mahakala i tre med de fem hodeskallene. (Foto: Jan Karlsen)

TEMA: DANSEMASKER

elementer i dansen og innholdet fra både buddhisme og fra den gamle Bön-religionen. Dansemaskene som man finner i Kathmandu vil stamme blant annet fra cham-dansene (buddhistisk tradisjon), yama-dansene (bön-religionens tradisjon med dyremasker), og fra hinduistisk tradisjon (Mahakala masker).

Bakgrunnen for min interesse

I forbindelse med et UNIDO-oppdrag i Kathmandu skulle jeg delta i oppbygningen

av en enhet som skulle utnytte lokale råvarer til industrielle farmasøytiske halvfabrikata for eventuell eksport. I tillegg skulle enheten som ble etablert for kvalitetskontroll også brukes til legemiddelkontroll. Mitt oppdrag varte ett år. For meg var lokale tradisjoner i Nepal innen folkemedisin, vanlig skolemedisin og generell folkehelse de offisielle områdene jeg skulle arbeide innenfor. Slik som er vanlig i det man kalte «U-hjelp» så var det

BUTIKKER I KATHMANDU 1983: En av flere butikker i Kathmandu som skaffet dansemasker og kontakter. (Foto: Jan Karlsen)

ikke et klart og enkelt prosjektarbeid som ble forventet av mottakerlandet. I Nepal ønsket man kanskje å bruke den finansielle støtten også til andre områder. I ettertid ble prosjektarbeidet begynnelsen til en moderne kvalitetskontroll av legemidler (beskrevet i et tidligere nummer av Hamro Patrika (HP nr. 1, 2017)) i tillegg til en industriell enhet for produksjon av lokale folkemedisinske produkter.

For meg var det viktig å lære de forskjellige folkegruppene jeg skulle arbeide sammen med å kjenne. Det betød at kjennskap til den kulturelle

bakgrunnen også ble viktig for å få utført arbeid. Ganske snart fikk jeg kontakt med newarer i Patan og tibetanere i Boudhanath og en innføring i de forskjellige festivaler som folkegruppene hadde.

I 1983, da jeg kom til Nepal i januar fra minus 24 grader i Norge til pluss 23 i Kathmandu, var dette en dramatisk overgang. Ikke bare temperaturmessig, men mest kulturelt.

På laboratoriet hvor jeg arbeidet var det mange folkegrupper representert og de mange kulturelle forskjellene fikk man tett inn på livet. Med forskjellige etniske

TEMA: DANSEMASKER

grupper fikk man også forskjellige festdager med tilsvarende fridager for de det gjaldt!

Tilfeldighetene la til rette for at jeg ankom Nepal i akkurat passe tid til å kunne delta på tibetansk nyttårsfeiring. Jeg var så heldig å få være med på Cham-dansene i et kloster ved Boudhanath. Slik ble jeg introdusert for de fantastiske maskene. For meg som nordmann var dette noe jeg aldri hadde sett maken til, men man møtte en annen kultur (eller kulturer) med åpne øyne og sinn. Jeg satte i gang med å lære meg nepali, alfabetet devanagari og å studere de forskjellige etniske folkegruppene som bodde i Kathmandu-dalen.

I forbindelse med medisinplanteprosjektet og kartleggingen av folkemedisin, fikk jeg raskt kontakt med de forskjellige folkegruppene. Det tok ikke så lang tid før tibetanerne, tibetansk teppeproduksjon og hele miljøet rundt Boudhanath fanget den største interessen. Dette var en kultur som virkelig lå langt fra min egen. Jeg ville lære mer om de fine dansemaskene som ble brukt.

Rundt Boudhanath-stupaen holdt kjøpmenn som solgte tibetansk tradisjonell medisin til. Folkemedisinen i Tibet dreier seg ikke bare om de gamle medisinske produktene fra plante-, dyre- og mineralriket, men også innslag av

FRA BUTHAN: Gammel dansemaske fra Bhutan. (Foto: Jan Karlsen).

musikk og ikke minst teater/ mimer som offentlig forlystelse spiller en stor rolle i dagliglivet. Det er i forbindelse med folkeforlystelse/ oppdragelse at cham-dansene har/hadde sin misjon. Dermed fikk jeg innpass til maskeselgere.

Å kjøpe dansemasker i Kathmandu

Dansemasker ble også laget i Kathmandu, men kvaliteten kunne variere mye. Mange masker ble kopiert med ymse resultat. Men, riktig gamle masker, som den gangen ofte kom fra Bhutan, ble solgt i butikkene ved siden av Annapurna Coffie Shop for høye priser og jeg

TEMA: DANSEMASKER

brukte disse som en slags målestokk på fine masker. Jeg leste meg opp på buddhistiske danser, bruk av masker i buddhistiske ritualer og betydningen av disse i festivaldansene. Samtidig trålet jeg butikkene i Kathmandu etter masker som ikke nødvendigvis måtte være gamle (antikke), men være laget i god tradisjonell stil. Jeg lærte «the hard way» å skjelne mellom new-new (en maske laget nylig og en tvilsom kopi), new-old (en maske som var gammel, men var rensset og pyntet på før salg), old-new (en maske som var laget i god kvalitet etter en gammel modell) og old-old (en virkelig antikk maske). En meget nyttig opplæring for

Mange kvelder etter arbeidstid ble brukt til å tråle butikkene i Kathmandu. Jeg oppdaget etter hvert som jeg samlet masker, at dansemasker ble brukt i mange forskjellige sammenhenger, ikke bare i de tradisjonelle cham-dansene til tibetanerne. Litt etter litt fikk jeg bygget opp et nettverk av «dansemaskevenner», som visste hva jeg var på utkikk etter og som kunne ta meg med til bestemte utsalg eller kunne skaffe masker etter noen dager. Særlig butikkene rundt Boudhanath har vært interessante.

Men å finne frem til de maskene jeg ønsket, var ikke lett. Langsomt, rolig, etter mange kopper te og mange samtaler fikk jeg forklart

**«For meg var
det viktig å lære
de forskjellige
folkegruppene jeg skulle
arbeide sammen med
å kjenne. Det betød
at kjennskap til den
kulturelle bakgrunnen
også ble viktig.»**

FRA BHAKTAPUR: En ny forseggjort dansemaske fra Bhaktapur. (Foto: Jan Karlsen).

å kunne bli enige om en pris på varer som ble tilbudt. Dette ble også en fin begynnelse til å sette meg inn i lokal tradisjon, fordi jeg kunne bruke mine nepalske venner som informanter.

hva jeg var på utkikk etter. Jeg lærte raskt at hast og mas ikke førte frem, snarere tvert imot. Ofte møtte jeg også oppkjøpere fra Paris og USA som handlet for store penger. Likevel var dette et

TEMA: DANSEMASKER

område som gjorde at jeg kom i god kontakt med tibetanske formidlere, butikkeiere og nepalske mellommenn som hjalp meg med kontakt. Det var slett ikke alltid at de beste maskene ble solgt til de profesjonelle oppkjøperne.

Bruk av masker under tradisjonelle danser brukes av mange etniske grupper, men tibetanerne står i en særstilling. Maskene som anvendes er groteske, men flotte i utførelse. Mange forskjellige masker brukes til å illudere guder og dyr. Tilhørigheten i dansene kan være vanskelig å forklare, fordi maskene og dansene ofte er helt lokalt tilpasset en bestemt buddhistisk gruppe. For meg var det viktig at

maskene var godt utført, og etter hvert kunne jeg bygge opp en fin liten samling av dansemasker.

Kvalitet og håndverk

Maskene lages som regel i tre og males umiddelbart før bruk. Gamle masker mister fargen ved lagring og den svarte grunnfargen kommer frem. Noen masker lages også i lær, men disse er mer sjeldne å finne i butikkene. I Tibet, der trematerialer for masker er vanskelig å finne, blir ofte metallmasker brukt.

Nå hadde jeg god tid (et helt år) i Kathmandu, så det var med stor interesse jeg gikk fra butikk til

FRA LADAKH: Et prakteksemplar av en dansemaske i tre fra Ladakh / Tibet og ca. 100 år gammel. (Foto: Jan Karlsen).

TEMA: DANSEMASKER

butikk, for å se hva som fantes av masker og for å bygge opp et nettverk av personer som kunne hjelpe meg med å finne gode dansemasker. For meg behøvde ikke dansemaskene å være gamle. De skulle bare være laget i god håndverkstradisjon, altså new-old. Med denne interessen kom jeg også i kontakt med dem som representerte god håndverkstradisjon i Kathmandu på flere felt, som sølvsmeder, treskjærere, metallarbeidere, kunststøpere, papirmakere. Mine interesser for dansemasker ga meg et godt innblikk i nepalsk kunsthåndverk. Resultatet av mine Kathmandu-besøk siden 1983, er at jeg nå har en liten pen samling på ca. 50 dansemasker fra Tibet og Sydøst Asia.

Konklusjon

Jeg er ingen spesialist på buddhistiske tradisjoner, men fordi jeg har overvært mange buddhistiske festivaler i bl.a. Kathmandu, Darjeeling og i Sikkim, har disse maskene fanget min interesse.

Dessverre har tradisjonen med å lage gode dansemasker nærmest forsvunnet i Kathmandu til fordel for raskt produserte masker som

ikke holder kvalitetsmål, for å tilpasse seg et turistønske. I Sikkim og Bhutan har man vært flinkere til å beholde treskjærertradisjonen med maskeproduksjon, så kvaliteten på masker derfra er p.t. bedre. Det er derfor å håpe at dansemaskeproduksjonen kan ta seg opp igjen til gammel, god tradisjonskvalitet, slik at kulturtradisjonen og kunsthåndverket blir tatt vare på. I Nepal finnes fremdeles håndverkere som kan treskjærertradisjonen, og dansemaskeproduksjon for salg kunne være en god inspirasjon.

***For meg behøvde ikke
dansemaskene å være gamle.
De skulle bare være laget i
god håndverkstradisjon, altså
new-old.***

Kilder:

1. Sam van Schaik; *Tibet - A History*, Yale University Press 2013
2. Gray Tuttle & Kurtis R. Schaeffer; *The Tibetan History Reader*; Columbia University Press 2013
3. Rene de Nebesky-Wojkowitz; *Tibetan Religious Dances*; Pilgrims Book Pvt.Ltd.; 1997
4. Karl E. Ryavec; *A Historical Atlas of Tibet*; The University of Chicago Press 2015

TEMA: TATOVERING**Nepal Tatto Convention - gathering artists****Working for, and with, tattoo has changed me in many ways.****By Bijay Shrestha, director of Nepal Tattoo Convention****ARTWORK: 10 heads of Ravana done by participating artist at 7th International Nepal Tattoo Convention. (Photo: Dipit Raz)**

Why do I have tattoos? It is simple, because I like it and because I can. Yes my tattoos have stories behind them, some reminds me of my loved ones, some reminds me to keep an open mind and be respectful and one tells me that nothing remains forever and to live life everyday! Now after all these years working so closely with this art I have realized that a tattoo in itself is a good enough reason and does not need an explanation all the time. It is art, period. If we can link this art with our own emotions, memories, personalities and philosophies well go for it! If not just find a good artist and collect the amazing creation on your body and share the

art with the world. Tattoo for me is attitude, it is saying out loud that I like something so much that I want it on me and with me all the time. Yes it hurts and yes it is forever, but the passion and the determination to make that decision is a commitment. My tattoos have taught me to be committed and has taught be to express myself. I love all my tattoos and wouldn't change any.

It has been seven years that I have been working closely in every aspect of this art, when you are organizing and planning to showcase this so called taboo, it definitely demands more of everything. It is not easy and we knew it from the very day Mohan and I thought about

TEMA: TATOVERING

it. It was when Mohan was tattooing me that we had this chat which as the tattoo completed became a good idea and by the time my tattoo healed that chat was now our common dream. We wanted to gather tattoo artists from all around the country and tell Nepal that tattoo is a form of art, unique, different and of course misunderstood. 2010 we had the first ever gathering of tattoo artists, tattoo lovers and it was a good feeling to see so many like-minded people feeling free and sharing their love for this art. We then attempted to share that feeling with the world! It was nerve breaking,

my team heard and surprised we still hear). And all we wanted to do was to show the world how wonderful our country is, how wonderful this ancient form of art is, how talented and praise worthy our Nepalese artists are, and how people from all around the world love and respect our art, designs or culture, and above all, how important it is to tell the artists and the customers the hygienic aspects of this art. But, at the end what we heard was "but it is tattoo, and only junkies, thugs and outcastes get them! Well .. hope fully you will grow up some day!". But I am truly greatfull to those who have

GATHERING: Panchakanya welcoming artists on the first day of the festival. (Photo: Dipit Raz)

but art, expression and positive attitude is what artists from all around the world brought to our country and to our convention. It was definitely a challenge to approach corporate world for support, you don't want to be linked with an event that promotes tattoo cause only junkies, thugs, outcastes have tattoos (something that

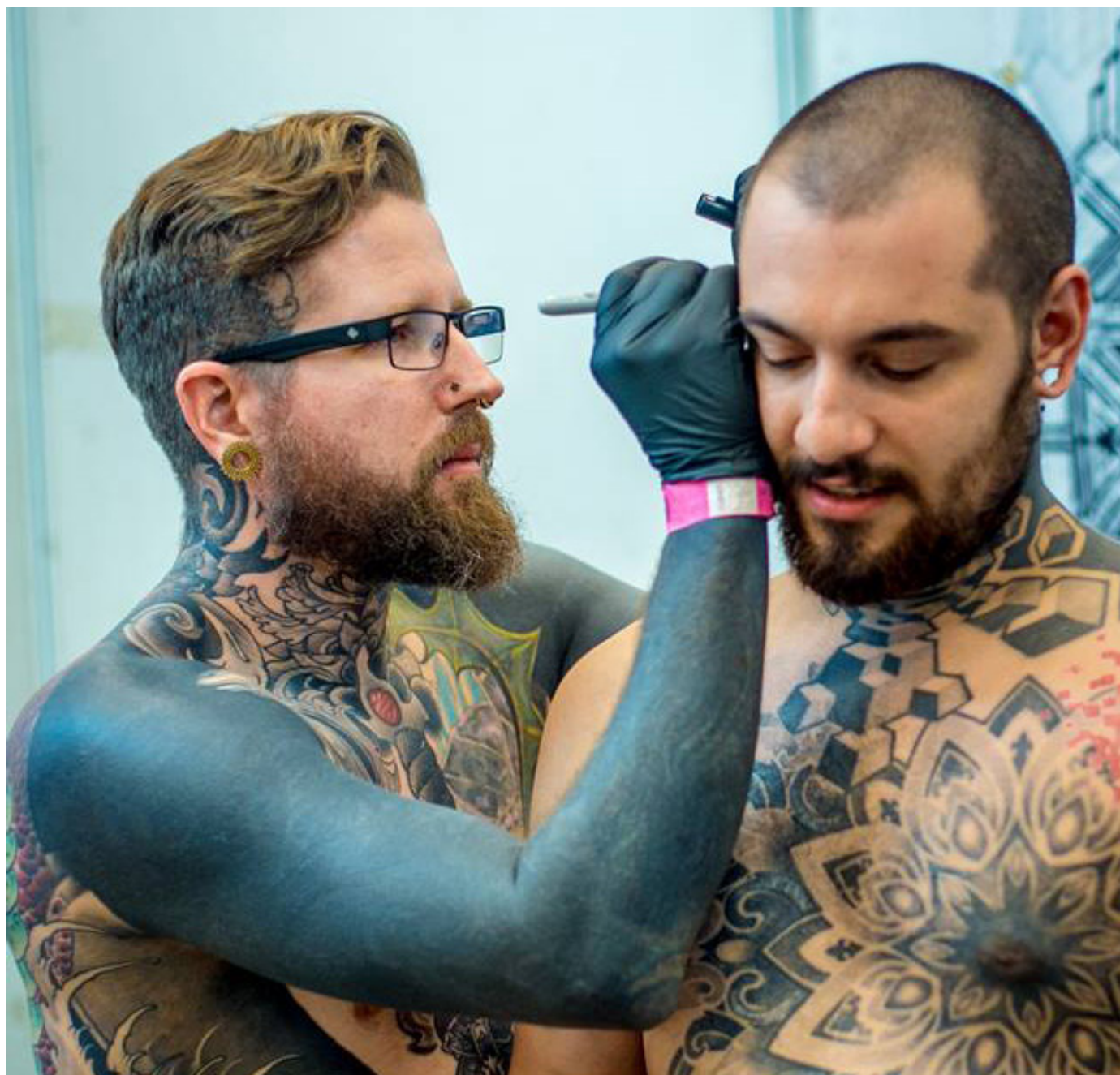
supported us, encouraged and stood by our side all these years. We are humbled by your love.

When people from different parts of the world come to our convention the convention hall transforms into a space full of energy, a space where people feel free to express themselves, sharing their talents, queries, knowledge and

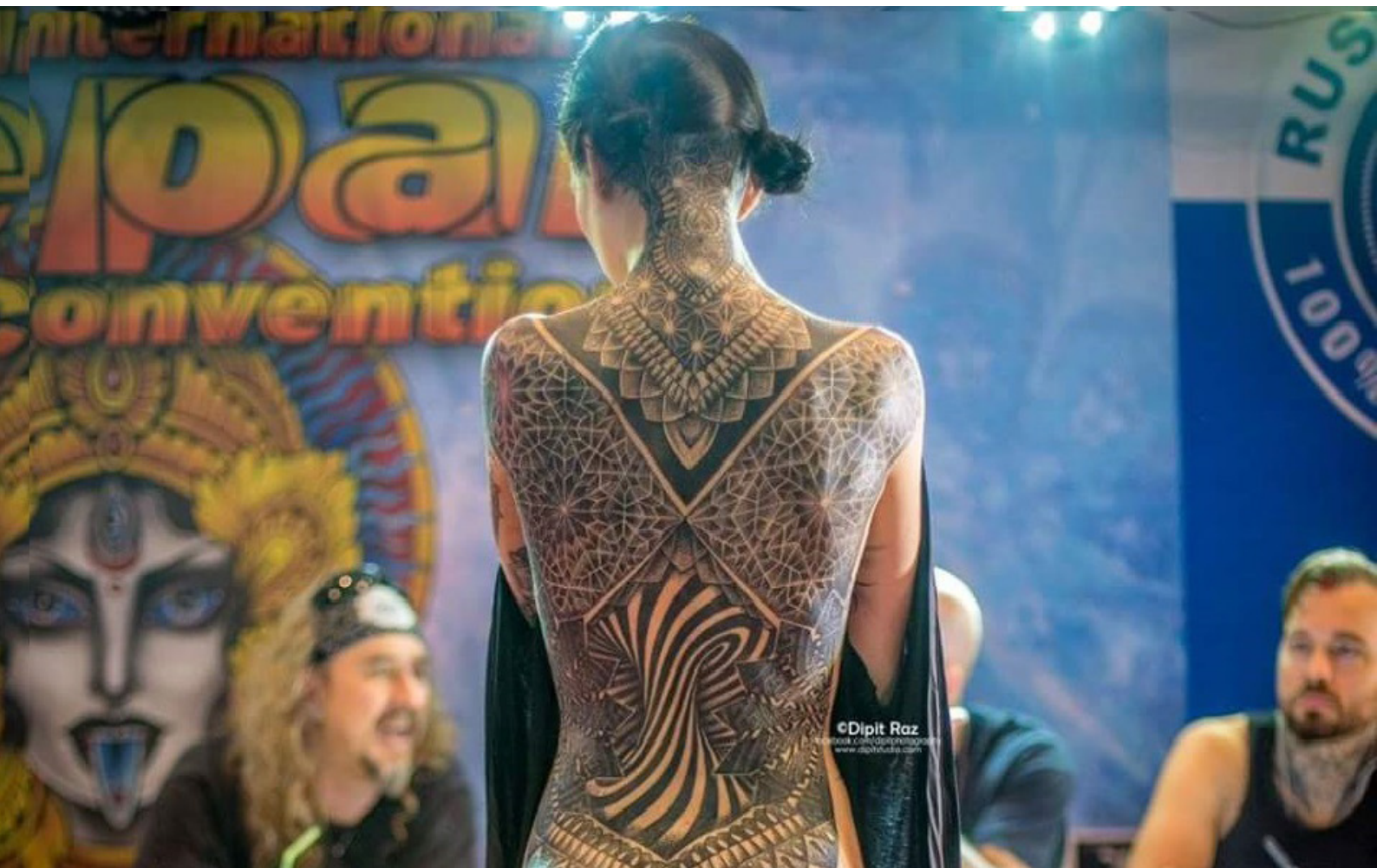
TEMA: TATOVERING

stories. We meet, we greet and we talk about life, because that is what we do once a year in Nepal, we all meet and we talk and all this because we know we have one thing in common; we respect tattoo and respect each other . I have met an almost seven feet tall Englishman totally covered in tattoos and big piercings, you look at him and the first thought is that this guy is scary, the Lucifer himself. Talk to him and I met the most courteous, humble happy person ever and did I mention he is vegan, doesn't even drink coffee and travels

the world visiting monasteries when he is not tattooing! We have so many of such interesting personalities who come to our convention, pay for everything, attend the convention, travel the country, contributes to the tourism industry of Nepal and leave feeling grateful to us organizing the convention. Nepal Tattoo Convention has become an annual event not only for us, but for many people all around the world, and they say it is because of the positive energy they get when they come to our convention, and this is the achievement that my team is proud of.

ARTISTS: Tattooing artist Is Mattmatik from the USA. (Photo: Dipit Raz)

TEMA: TATOVERING

Full back Tattoo done by an American tattoo artist participating on the 5th International Nepal Tattoo Convention. (Photo: Dipit Raz)

When we go to other conventions around the world, or even when we talk to tattoo artists in some street in Brooklyn or in the world famous tattoo studio New York Adorned, there will be an artist who have heard about Nepal Tattoo Convention and they have heard that it is a must attend-convention full of positive energy. That makes me, as a Nepali, very very proud. We have had artists coming to our convention that, only after a while we realize, are big names in this field, but I guess that is one of the charm of our convention, we do not discriminate. For us, every artist is respectful, every individual who comes to the convention is an art lover. We do not pay anybody to come to our convention, because if we could, we would love to pay every artist to come to Nepal Tattoo Convention. Until that day comes, we tell those who ask for flights, hotel or daily allowance that

we will be humbled by your presence but we do not pay. Some love and respect our attitude and pay for everything and attend the festival, some don't. We treasure those who are with us and hopefully others will join in future.

Nepal Tattoo Convention is not advocating or saying YOU SHOULD GET A TATTOO, we are only gathering people from all around the world who have excelled or have the will to excel in this beautiful form of art. We are telling how tattoo should be done at the studios, we bring international brands, magazines and artists to Nepal, so that our artists can learn and show them their caliber. We are an excuse to bring over 300 tourists to Nepal in those two weeks! In the third week of April, the entire tattooeworld talks about our country, people who come and attended get mesmerized by our art, culture and beauty. We do our best to

TEMA: TATOVERING

cater them with best of our capabilities, and I think we have done a pretty good job. A good tattoo will demand respect, not necessary that you have to have a tattoo, all I am saying is, like so many things in this world, do not have the fear of the unknown and do not judge. Come to the convention! It will definitely change your prospective towards many things. Come and be with a bunch of weirdoes (we don't mind being called that) who are honest and truly love something so much that they don't mind to bleed and sweat for it (literally)!

Working for, and with, tattoo has changed me in many ways. I now truly know what the cliché "Don't judge a book by it covers" mean! The other thing is that I have now become very attentive to details, especially patterns, figures, designs. As a person I know pay more attention to what the other individual has to say. It is all habit and practice and I believe all these qualities have excelled because when you love art, you respect artist, hence you learn a lot. Now going to temple has a different meaning, yes it does quenches my spiritual need, but now I also enjoy the amazing work of art that a temple showcases in its pillars, statues, bells, in fact everything. We are always surrounded with art. Once you appreciate and respect one form, your

learning process to appreciate life begins. Nepal Tattoo Convention is a celebration of the festival of art, the festival of expression and freedom.

About Nepal Tattoo Convention

- **An annual convention, gathering 200-250 artists from Nepal and all over the world**
- **Started by Bijay Shrestha and Mohan Gurung (tattoo master from Nepal) in 2010**
- **Located in Kathmandu. It used to be in Hotel Yak & Yeti. Since the earthquake in 2015 at Heritage Garden Convention Center, Sanepa**
- **Last year it was 31 March, 1-2 April 2017**
- **Different competitions in different styles of tattooing everyday**
- **2 winners in every category and totaly 10 categories**
- **The certificates along with handcrafted award design is given to the winners**
- **There is also art seminars given by world famous tattoo artists**

Follow on Instagram: NepalTattoo a

Follow on Facebook: NepalTattooConvnetion

Directors of Nepal Tattoo Convention Mohan Gurung (Left) Bijay Shrestha (Right). (Photo: Dipit Raz)

TEMA: TATOVERING

LAMA BAJA, Buddhist monks blessing the convention on the first day. A ritual of Nepal Tattoo Convention. (Photo: Dipit Raz)

This year's Nepal Tattoo Convention is 6.-8. April (2018)